

TELEGRAFUL ROMÂN.

— Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 d., 6 luni 8 d. 50 cr., 3 luni 1 d. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 d., 6 luni 4 d., 3 luni 2 d.
Pentru strălătatate pe an 12 d., 6 luni 6 d., 3 luni 9 d.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 or., — de două ori 12 or., — de trei ori
15 or. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Răsboinicul ministru de culte și instrucțiune.

Cetitorii nostri cunosc deja hîrtia dlui ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică cîtră eppul gr. cat. din Gherla Ioan Szabo.

Epistola este un *unicum* în anele ministerielor de culte și instrucțiune publică din lumea civilisată.

Misiunea ori cărui guvern din ori și ce țeară civilisată este se susțină ordinea și liniscea între cetățenii statului și prin aceasta se înlesnească promovarea binelui comun în toate direcțiunile. Fiind misiunea aceasta a guvernului în general, ea trebuie se fie și a fie cărui ministru în parte. Cu deosebire însă a ministrului de culte și instrucțiune publică, a ministrului cărui, putem dice, că i sînt încredințate spre guvernare și administrare comorile intelectuale ale statului.

Un ministru de culte și instrucțiune publică noi ni'l închipuim că are se privegheze asupra cultelor și instrucțiunii și în anumite cazuri se se îngrijească chiar de instrucțiunea și luminarea tuturor cetățenilor de o potrivă și de asemenea se privegheze înlesnirea pentru toți de a-și exercita cultul conform aședămintelor confesiunii sale. Spre sfîrșitul acesta el are se fie imparțial, va se dice, tuturor de o potrivă spriginitor și de multe ori împăciutor, dacă se nasc diferențe între factorii cari, au se concure la promovarea comorilor intelectuale.

Epistola dlui ministru cîtră eppul gr. cat. al Gherlei nu ne înfățișează pe dl ministru în toga cea pacinică ci în armatura răsboinică. Epistola dlui ministru devine un signal îndreptat în afară contra unui stat vecin și în lăuntru contra naționalităților nemaghiare.

Nu vom se judecăm întru cât este tocmai domina sa chemat, și întru cât ocaziunea aleasă a fost potrivită pentru a amenința cu resboiu pe un stat vecin din cauza unui toast nerefectat la sfîrșitul unui banchet. După noi sînt alte resorturi de guvern chemate a se îngriji de cele ce se întîmplă în vecinătatea noastră și de sigur că dl Kálnoky, ministrul de esterne al monarhiei, n'a asteptat se cetească enunțiaunea dlui ministru ung. de culte ca se ia mesuri pe lângă guvernul din București antru toastul din Iași.

Nu putem trece însă cu vederea enunțiaunea ni ministru, care e în diametrală opozițiune cu art. de lege XLIV din 1868 și care în loc se ne prezenteze programa păcei și a liniscirii cetățenilor, ne prezentează programa resboiului declarat de ministrul de culte și instrucțiune contra celor de

altă limbă intrucât aceasta nu e cea maghiară. Dl ministru vede numai în programa aceasta asigurat binele statului și gratulează prin eppul Szabo, anticipând, tuturor, căror se vor sili a'l imita.

Nu este enunțiaunea ministerială o proscricțiune pe față și *ex officio* a naționalităților nemaghiare? Toată epistola, în fie-care cuvînt, poartă sub masca găurită a unui patriotism trențuros timbrul proscricțiunii, mai ales însă cînd vorbește de veleitățile naționalităților de imposibilitatea statului poliglot și de amenințarea celor de a casă etc.

Guvernele trec și cetățenii statului rămân. Eată o mîngăere față cu enunțiaunea dlui răsboinic ministru de culte, care se vede că n'a cugetat ce pune pe hîrtie cînd a scris epistola cunoscută. Dicem că n'a cugetat, căci altmintea nu ar veni se turbure liniscea cetățenilor pacinici, cari n'au altă scădere de cât că nu sînt urmași de a lui Arpad, Tuhutum, cum pretinde a fi dînsul*)

Staturile pot fi poliglote, pot se aibă și „veleități naționale” cum le are chiar și art. de lege XLIV din 1868; căci dacă cetățenii de diverse limbi află mulțămire întrînsese, prosperează. Staturile însă nu pot prospera cînd sînt administrate și conduse de bărbați cari nu sînt la înălțimea misiunii lor și cari în loc se se urce pe catedra păcei se suie pe calul de răsboiu al fraselor șoviniste și turbură pacea și liniscea între cetățenii cei mai pacinici ai statului.

Revista politică.

Sibiu, în 29 Iunie.

Diarele din amîndouă capitalele monarhiei publice nota guvernului român adresată baronului Mayr, trimis estraordinar și ministru plenipotențiar austro unguresc în București. Nota poartă datul 23 Iunie (5 Iulie 1883); cuprinsul este următorul:

„Dle Baron! Cuvinte nerefectate, pronunciate la Iași au produs în guvernul austro unguresc o impresiune supărăcioasă. Pentru a lucra în contra acesteia, „Monitorul” a publicat un comunicat destinat a desaproba spiritul și tendința acestor cuvinte. Acest comunicat cu toate acestea s'a aflat că e întîrziat și insuficient. Aceste îndoeli despre sinceritatea declarațiunilor guvernamentului regal nu numai că nu ne pot lăsa nesimțitori, ci ne zace la inimă se le risipim. Absența Majestății Sale regelui și a mea din capitală au motivat întîrzierea involuntară de câte-va zile de a da explicațiuni, cari în

*) Dl ministru e francez după origine.

adevăr nu lipsesc de a fi sincere și loiale, căci guvernul Majestății Sale regelui nici cînd n'a avut o atitudine care ar fi putut admite presupunerea de tendențe ostile față cu monarhia austro ungură. Guvernul Majestății Sale nu condamnă întîia dată ori ce escitațiune ilegală, care poate fi îndreptată contra sigurității și linistei staturilor vecine și prin urmare contra provinciilor austro unguresci și că el a dat totdeauna un desvot formal acelora cari au vrut se atribue regelui un titlu provocător de susceptibilități legitime. Atitudinea noastră a fost constantă în toate privințele și noi am dat probe că avem consciința de relațiunile dintre staturi și de datorința ce le incumbe și nu am tolerat agitări cari pot turbura relațiunile de vecinătate bună. Nu acum după ce am intrat în concertul staturilor europene România și guvernul seu se va depărta dela aceasta linie de conduită și ve rog, domnule baron, a da în privința aceasta guvernului vostru asigurările cele mai positive. Pri-miți etc. Sturdza.

„Wiener Abendpost”, foae oficioasă a guvernului central, dice, că declarațiunea aceasta poate fi salutată cu satisfacțiune sinceră și asigură totdeodată, că guvernul austro unguresc o recunoaște de satisfacătoare și exprimă speranța că prevenirea guvernului român prin care a delăturat incidentul regretabil va contribui la clarificarea unor politici români, ca se poată cunoaște cât de nepatriotică este atitudinea și agitațiunea lor, carea pentru țeara lor crează numai perplesități, ba chiar și periculi și cât este de dorit în interesul general o relațiune sinceră de vecinătate bună.

Va se dice, omânia a dat satisfacțiune și incidentul Grădișteanu ar fi delăturat. „D. Ztg.” în foaia de seara de eri, vorbind despre delăturaarea incidentului adauge, că ar fi de dorit ca incidentul acesta se nu lasenici o urmă discordantă. Cu toate acestea aceeași foae nu poate suprima pesimismul său. Ea dice, că nici un om cu minte trează, care observă lucrurile nu se poate înșela, că România pășese față cu Austria tot mai resolută. Situațiunea, după foaia vieneză, s'ar părè a fi aceasta: regatul dela Dunărea de jos, mai curînd sau mai tîrziu va pluti cu desevîrșire în apele politice rusesci. Aceasta nu o va pute schimba nici chiar nota lui Sturdza.

Clocotul politic din jumătatea cis-laitană a monarhiei, din care mulți speră că se va nasce federalismul, a început a produce curiosități enigmatice. Încă în numărul trecut și la locul acesta, am făcut amintire despre comedia cochetării lui Bismarck cu slavii din Cis-Laitania. Astăzi suntem din nou în

FOIȚA.

Cristian Waldo

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franțozesce de E. B.)
(Urmare).

Acî, bunul d. Goeffle începù fără voe a ride cu hohot, atît de hazlie i părea situațiunea lui Cristian Waldo. Tînerul om, iute și mîndru, suporta cu greu infruntarea directă și părea foarte dispus a replica cu vioiciune, cu atîta mai mult, că și Ulf, nepricepînd nici un cuvînt din cele ce dicea dl Goeffle, însă gîcindu-i mânia din accentuațiunea sa, imita instictiv privirile și gestele sale, precînd micul Nils, absolut în același cas, încît privea chestia, se era pus, față cu Cristian, într'o poziție trufase și chiar amenințătoare.

Cristian, iritat prin aceste două figuri, ce copiau în mod hazliu pe dl Goeffle, era foarte dispus a trage tînerului un pumn și ștregărerului una cu piciorul; dară el simțea, că nu este în drept, el era foarte intristat, că a vătămât pe un bărbat așa amabil și așa simpatic, precum era doctorul în drepturi, și fisionomia sa, arătînd o alternativă de nă-

caz și de căință, era așa de espresivă, încât avocatul fu desarmat. Risul său desarmă și pe tovărășii săi, cari începură și ei a ride și se reînturnară la funcțiile lor, precînd Cristiano istorisî dlui Goeffle, în puține cuvinte, întîmplarea, ce confesa Elveda o numia afront, de care însă el însuși nu se credea vinovat. Dl. Goeffle îl asculta, cu toată graba ce avea, cu atenție și după ce sfîrșise, el îi dîse:

— De bună samă, fîtul meu, dta n'ai făcut nimica, ce ar desonora numele Goeffle, și bine sau nu, te ai purtat ca un om galant; dară de aceea nu mai încurcat mai puțin și pe mine într'o perplecitate crudelă. Eu nu știu dacă baronul Olaus a uitat sau nu, accesul de furoare epileptică, ce i l'ai procurat dta, atîta însă știu că vătămămarea nu o uită. Ți s'a spus, că el este un om, care nu uită nimic, și ai face bine, dacă ai dispărea cât mai îngrabă ca Goeffle, de oare-ce Goeffle este aici. Se nu ești din odaia aceasta fără mască, fâte earăși Cristian Waldo, și n'ai a te teme nimic.

— Dară ce ași avea de temut din partea baronului, rogu-te, dacă m'ași duce la el pe față? Este el în faptă capabil a da ordini se mă ucidă?

— Nu știu Cristiane; eu îți jur pe onoarea mea că nu știu nimica, din toate aceste, și-mi poți crede; căci, dacă ași fi observat, în relațiile mele cu dînsul, dovada cea mai mică a lucrurilor de care lu-

mea îl acasă, relațiile aceste n'ar mai esista. Foarte puțin mi-ar păsa de clientela lucrativă, și clientul meu n'ar scăpa de adevăruri dure, fire-ar ele folosite aore sau nu. Însă unele șgomote sînt atîta de acreditate și nenorocirile întîmplare acelor, cari au voit se stea față în față cu baronul, sînt atîta de numeroase, încât m'am întrebat uneori, dacă n'are el privirea aceea rea, ce o numiți în Italia pe cum cred, *gettatura*; destul că, spre a nu-mi atrage fără cauză soarta aceasta șsinistră, dta îmi vei permite a spune, că nepotul meu este absent, de aș-dimineață, adecă el a plecat în călătorii îndepărtate.

— Din momentul, în care te încurci și pe dta în vre un pericol, contează la precauția mea. Eu n'am se es de aici decît fără mască sau fără astfel de îmbrăcăminte ca se nu recunoască nimenea în mine, galantul și prea cavalerul jucător de aș-noapte.

După lămuririle aceste, dl Goeffle și Cristian Waldo își strînsură mîinile.

Nils, a cărui funcțiuni se mărginiseră la dejun în decursul conversației, fu împachetat în blanele stăpînului seu, care l'aședă pe capra saniei sale, și îi dade biciul și frânele a mîna; odată aședat, Nils plecă ea o săgeată și cobori stîncea cu multă desteritate și siguranță. A mîna un cal era unicul lucru ce-l scia face, și-l și făcea fără protest.

Încât pentru Ulf, dl Goeffle îi dase, înainte de a pleca spre castelul nou, ordinele necesare, a găti

pozițiune de a înregistra o împregiurare și adevă, un moment nou din care s'ar părè că metoda principelui Cancelariu este pură seriozitate și că conaționalii săi din Austria sânt jertfiți compatrioților lor de origine slavică. Enigma devine și mai mare când vedem că foile parisiane se bucură de victoriile slavilor din Austria. De tot mare devine însă enigma când aflăm că foile rusești, cari ar trebui mai mult să se bucure, se întristează și doresc elementului german egemonia în Austria centralistică. Așa dar: Bismarck e contra elementului german în Austria; republicanii din Franca sânt pentru slavii clericali și feudali: rușii pentru egemonia elementului german într'o Austrie centralistică germană. Nu este aceasta comedie completă?

După o scire dela 9 Iulie n. venită dela Roma, în cercurile politice de acolo se presupune că puterile vor lăsa lordului Granville inițiativa pentru a lua o atitudine față cu nota din urmă a guvernului român în cesiunea Dunărei. Acel dintăiu însă s'a mărginit până acum a comunica reprezentanților puterilor câte o copie de pre nota guvernului român.

În Bulgaria trebuie să sânt lucrurile turburate. În Tirnovo și Razgrad s'au instituit tribunale militare, înaintea căror nu se vor chema numai tâlharii, ei toți câți sânt în prepus că nu sânt de acord cu guvernul actual.

În Serbia încă ferbe neîncetat. Dela Alexinat Valievo și Craguevaț sânt sciri noue despre arestări numeroase. Într'o telegramă dela Craguevaț se dice: „În districtul acesta mai toți opoziționalii mai de frunte sânt arestați. Arestările sânt pline de dau din ele; presa opozițională scrie despre arestările acestea, într'un ton pătimaș.“ Telegrama este scurtă dar destul de semnificativă.

Bonapartiștii din Franca se folosesc de ocaziune și încep a eși la iveală. Ocaziunea de care se folosesc este că republicanii se silesc a da neconținut dovedi de incapacitatea lor de a governa; royaștii și orleaniștii sânt în ceartă până a nu ajunge la putere. Între astfel de împregiurări nu va suprinde pe nimenea scirea ce nu va întârzi a veni, că principele Jérôme Napoleon, cât de curând, eară va întreprinde ceva contra republicei.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Deva, 5 Iulie n. (Procesul criminal politic în contra oratorilor din conferința dela 10 Martie a. c. privitoare la proiectul de lege a scoalelor secundare.) La timpul său aproape presa întreagă din țeară se ocupase cu conferința românilor din comitatul Unedoarei în cauza proiectului de lege privitor la scoalele secundare. Încă de pre atunci diarele maghiare dase alarmă în lume, că românii adunați în Deva agitează în defavorul statului unguresc. În deosebi s'a îndreptat alarma în contra domnului Ioan Păpiu, protopop gr. or. și tot odată president al conferinței și în contra domnului Dr. Avram Tincu, avocat. Nodul găsit în papură se pare a fi discursurile acestora.

Alarma țiaristică maghiară n'a fost neroditoare. Procurorul de stat n'a trecut mult, și a primit în sarcinarea de a urmări pe autorii discursurilor.

Oratorii devin acum acușați. Cu ocaziunea închizițiunii pretensive acușării au dovedit că discurs-

urile incriminate n'au fost agitatoare, dovadă și decursul cel demn, în cea mai esemplară ordine și linisce al conferinței susmenționate. Cu toate acestea procesul decurge încă și se vede, că nu este altceva decât persecuțiune.

Drept aceea, ca publicul să se poată convinge, că afară de cele șise, în adevăr pentru procesul din cesiunea alt substat nu există, lăsăm, ca să urmeze discursurile domnilor de mai sus.

Eată dar discursul domnului Ioan Păpiu:

„Onorabilă adunare! Stimați Domni și Frați! Unul din convocatorii Dvoastră fiind chemat a vă spune indemnul ce m'au condus de a vă chema, și scopul, pentru care ne am adunat inteligența și poporul mi-a venit mie acest rol însemnat, și-l împlinesc cu plăcere salutându-vă cu bucurie fraților cu salntarea cea mai cordială de: bine a-ți venit la noi: (să trăiască! însuflețite).

„Indemnul ne-au fost curat, să chibzuim și să ne înțelegem asupra mijloacelor ce ar fi a se lua pentru delăturarea unui rău, ce ne amenință (să auzim). Scopul dar, pentru care ne am adunat astăzi inteligența și popor într'un număr așa însemnată încât rare-ori s'au vădut o adunare așa numeroasă ca aceasta aci la noi, în parte vă este cunoscut, cu deosebire inteligența din giur și chiar și din cele mai mari depărtări ale acestui comitat, cunosc întocmai ca și noi, cauzele și motivele, pentru cari ne aflăm aci și de aceea puțin mă voi ocupa cu aceasta parte a adunării, cu atât mai mult însă afin de lipsă a mă adresa iubitelui nostru popor, care ne-au dat ascultare, și la o simplă convocare s'au prezentat, s'au înfățioșat în număr așa de frumos (să auzim).

„Nu v'am chemat fraților, să vă vestim vre-o bucurie, șilele noastre de bucurie astăzi sânt foarte rari (rău destul). Nu v'am chemat, ca să vă amăgim cu ușurarea sarcinilor, a greutăților publice și preste tot a dărilor împărătești cum le diceți Dvoastră, căci statele, țerile, fără dări, fără greutăți nu se pot ține. Nu v'am chemat dar, bine să mă înțelegeți, — să vă făgăduim că acestea se pot întâmpla, dară apoi nu v'am chemat, nici ca să vă ospetăm, acestea toate dela noi nu le-ați auzit și nu le veți auzi nici odată, alții sânt, cari vă spun de aceste la alegeri de deputați la dietă, și pe cari ca oameni cu mintea sănătoasă nu ar trebui să'i credeți, ci să le spuneți: nu ne vindem consciința pentru bani, pentru beuturi și alte amăgiri deșarte, și făgădueli mincinoase, nu ne dăm încrederea noastră, votul nostru, ca se vă numiți deputații noștri în dietă, în sfatul țerei. (Strigări: nu îi vom asculta, nu ne vindem!)

„Așa dar fiind că nu pentru acestea v'am chemat, apoi urmează să vă spun în scurte cuvinte scopul, pentru care vă am chemat, și pentru care ne am adunat! sciiți fraților, că în anii de curând trecuți, sau adus o lege, după carea învățătorii noștri dela sate sânt îndatorați a învăța limba maghiară și în scoalele populare, a se propune această limbă la pruncii noștri, care vin la școală, să învețe a fi creștini buni, și patrioți adevărați (nu ne trebuie, cui îi trebuie să o învețe) noi fraților mulți am învețat de voie bună, cu plăcere, nesiliți, dar se spunem că siliți nu o vom învăța (strigăte nice odată).

„Totmai acum este în desbatere în dieta țerei o altă lege, pentru introducerea limbei maghiare și în scoalele mai înalte în gimnasilor (nu ne trebuie); noi fraților nu vom putea împedeca, ca proiectul de lege pus în desbatere să nu devină lege, și nice nu

lul al XV un cavaler brav cu numele Waldemora. În secolul al XVII, Olaf de Waldemora, a devenit favoritul reginei Cristiana, care în virtutea alienării arbitrare a mai multor fragmente din domeniile coroanei, i-a dăruit pământuri considerabile, în părțile aceste a le Dalicarliei. Istoria nu spune dacă a fost acest Waldemora amantul fantasticei mostenitoare alui Gustav Adolf. Să poate că, regina fiind în lipsă de bani, i-a cedat eftin aceste proprietăți considerabile. Sigur este, că la reducțiunea din anul 1680, precând energicul Carol XI a făcut să se revizue toate titlurile acuzițiunii și să se redea domniului coroanei, tot ce era pe nedrept alienat de predecesorii sei, a măsură teribilă și salutară, căreia îi mulțamesce Svedia dotațiunea universităților, a scoalelor și a magistraturilor, creațiunea poștei de scrisori, și a armatei îndelta, și alte binefaceri, cari bătrânii aristocrați nu le putură ierta coroanei, pe la începutul istorisirii noastre.

Baronul de Waldemora se afla în regulă bună, își conserva moșiile cele mari, ce le moștenise dela moșu-său și îndeplinî înfrumșetările castelului nou, care el însuși l'a clădit, pe țermul lacului și i-a dat numele său.

(Va urma.)

dicem că ne vom împotrivi în contra legii, după ce va deveni lege, dar vrem să spunem legiuitorilor, că pe noi aceasta lege ne vatămă până în suflet, și a ne plânge de durerea noastră, aceasta ne este ertat chiar după lege, să scie dară frații noștri maghiari, că pre noi aceasta, ne doare, ba să scie lumea, că noi nu consimțim cu aducerea unei atari legi (nu ne trebuie, nu primim.)

„Acesta este scopul, fraților, pentru care ne aflăm adunați, este de datina noastră să ne sfătuim împreună, să chibzuim bine lucrul și să ne enunțăm în auzul lumii, — să spunem ce este durerea noastră, nu vom să vatămăm pe nimenea, ci spunem numai ce ne doare pe noi; era un timp fraților, când strămoșii fraților unguri cu cel dintăiu rege în frunte, Ștefan, că regnul unei limbe este ne folositor, ear strămoșii noștri credeau că se cuvine să se lupte mai mult pentru păstrarea limbei, de cât pentru existență — decât pentru viață și până când credințele acestea din amândouă părțile au fost pădite și ținute, până atunci această patrie, scumpă țeara noastră, au fost păciuită și linisită în lantru tare și mare, respectată și temută în afara dulcea noastră patrie, mama bușă a strămoșilor noștri ne au rămas în moștenire pe care o iubim cu doioșie, și pe care o apărăm cu sânge și avere împreună cu frații unguri, să le spunem, că ei o agrăiesc unguresce, pre noi să ne lase împace a o agrăi romănescce, ca și părinții noștri, și atuncea ea va fi tot tare și mare ca în trecut. — Cu acestea, fraților, spunându-vă în scurt scopul adunării prezente, declar conferința de deschisă (să trăiască! prelungite)

Acum urmează discursul domnului Dr. Tincu:

„Fraților români! Cu acestea cuvinte se adresa predecesorii noștri cătră popor la anul 1848, când se luptau pentru recăștigarea drepturilor omenești și politice. Domnul antevorbitoriu în predarea sa au adus înainte destule motive, arătând pericolul ce ne amenință cu cuvinte atât de chiare și într'un mod atât de convingătoriu încât Dvoastră simțind celea ce vi sau spus, și celea ce cuprinde propunerea le ați primit fără a afla de lipsă a mai aștepta, ca se auziți încă și alte motive dela alți vorbitori.

Și eu am primit aceea propunere; protestăm dară în fața lumii civilizate contra acestui proiect de lege, pentru că este îndreptat în contra noastră, și intenționează despoierea națiunii române chiar și de acel drept natural, care i este neapărat de lipsă pentru existență.

„Eu când m'am ridicat ca se vorbesc, nu am avut nici am intențiunea a mai motiva propunerea Dnului antevorbitoriu, ci dorința mea este a face numai una adaus la aceasta propunere. Pentru aceea ve rog a mă asculta și pe mine ca se-mi motivez aceasta propunere de adaus și ca se pot fac aceasta află de lipsă a arăta pe scurt celea întâmplăte și cum au decurs lucrurile dela anul 1848 până acum, când se intenționează a aduce la putere de lege acest proiect foarte asupritoriu pentru noi.

„Nu voesc a vă mai aduce minte cele, ce sau întâmplat în acel fatal an, dară sânt silit vădend celea ce se întâmplă, și cum decurg lucrurile aș, a dice că Ungurii dela anul 1848 incoace n'au învățat nimic, pentru că în dietă nu sau aflat nici baster unul dintre maghiari, care să fi șis un cuvânt pentru noi, de și urmărilor întâmplărilor de atunci sânt destul de instructive.

„După evenimentele triste din anul 1848 urmă absolutismul, o situațiune tristă, un sistem greu pentru aceste țeri sub care am suferit cu toții vinovați și nevinovați; dară pe lângă toate acestea cutez a dice, că cu mult mai suportabil a fost ca cel de aș, care se numesce constituțional, pentru că chiar în acel sistem guvernat de streini nu ne'a atacat cel puțin limba și nici pe departe n'au voit a ne pune pedeci în propășire la cultură, ba încă putem dice, că am fost în aceasta privința respectați și ajutați mai mult ca sub aceasta constituțiune ungurescă, despre care în toată țiu și cu toată ocaziunea se dice că este liberală.

„După evenimentele din anul 1848 a urmat ca act de mare însemnătate patenta din 1854, fără a români să fie ayut nice cea mai mică influență asupra întrebării urbariale, care patenta în privința folosinței pădurilor și a locurilor de pășune a tăiat adenc în drepturile de avere a fostilor iobagi.

„Au armat diploma din 20 Octobrie 1860 și patenta dia 20 Februarie 1861, prin care sau delaturat legile de mai naite și sau fost pus de basa guvernării acestor țeri principiul egalei îndreptățiri a tuturor naționalităților; pe această basă sau convocat la anul 1863/4, dieta din Sibiu, pe basa unei ordinațiuni electorale, care deși n'au corespons întru toate referențelor de avere, totuși a fost adoptată din partea românilor, avend ei dorința de a intra odată în folosința drepturilor constituționale, dela cari a fost eschiși mai înainte cu sute de

ani, care dietă condusă de ideea egalei îndreptățiri au adus legi pe care Majestatea Sa împăratul le-a și sancționat, și totuși fără de a mai reflecta cineva la acestea s'au conchiat o altă dietă la anul 1865, în Cluj pe baza unei legi feudale din anul 1791, care avea a deslega numai o singură afacere, adică revisiunea uniunii Transilvaniei cu Ungaria, care uniune, amăsurat rescriptului împăralesc din anul 1863, nu au avut nice odată putere de lege.

„În aceasta dietă revisiunea propusă nu s'au făcut ci s'au declarat de nou uniunea; ear românii au protestat contra acestei proceduri.

„După aceea printr'un rescript reg. din an 1867 s'au dechiarat, că uniunea are valoare legală, deși legea respectivă nu s'au sancționat, și în contra ei sau dat atâtea proteste.

„În urma acestora s'a denumit la anul 1867 ministerul unguresc; sub acest ministeriu s'au adus din dieta din Pesta și o lege pentru naționalități art. XLIV din anul 1868. Și ce conține acest articol de lege, doară drepturile ce ne au dat acesta lege, prin acest articol de lege nu ni s'au dat nici un drept, ci ni sau mai restrins încă acelea, care le am câștigat și eluțat: ce drepturi voesc Ungurii se ne dea, dovedesce de ajuns, pe lângă alte multe și proiectul de lege pentru scoale, în contra căruia am protestat și noi astăzi. Ei voesc a ne lua și aceea ce nu este a lor adică scoalele noastre, care, deși noi contribuim în mare parte la visteria statului, n'au căpătat și nu căpătată nici un ajutoriu, ci sântem avisați ale ținea cu sudoarea noastră.

„Cine este oare îndreptățit a ne lua aceea ce nu ne-a dat. Noi pretindem, că precum noi nu ne întindem la aceea ce nu este al nostru, așa nici altul se nu cuteze a ne ataca ce este al nostru. Noi ce e a altuia nu luăm, dar ce este al nostru încă nu vom lăsa nici odată. Urmările și dacă nu vor fi acele ce se așteaptă din acest proiect de lege, dar de sigur va fi, că noi vom rămâne inderect în propășirea în cultura, vom fi împedeți a vedea lumina. În articolul de lege despre naționalități se dice apriat, că regimul se satisfacă dreptelor pretențiuni a diferitelor naționalități conlocuitoare în aceasta țeară: cu ocaziunea denușirii amplexiilor de justiție și a altor oficianți, dară mai vârtos la denușirea comiților supremi se caute a satisfacere, a îndestulă toate naționalitățile; a denușii amplexiilor superiori, precum președinții la tribunale, comiți supremi din aceea naționalitate, care formează majoritatea în un ținut. Mai departe se dice, că ne putem folosi de limba noastră în vorba și scrisoare la judecătorii, la oficiile administrative și la toate alte oficie de stat.

„Acum Vă întreb dnilor, câți oficianți avem noi la judecătorii? câți la administrațiune? corespunde oare numărul acelor populațiunii române de 3 milioane? și câți comiți supremi sânt ați de român? respuns că nici unul! La care oficiu de stat ne putem noi folosi de limba noastră? la nici un oficiu! ba ce e mai mult se i-au protocoale la judecătorii și la oficiile administrative într'o limbă pe care oamenii nu o pricep, din care causă pre adeseori se nasc din astel de abnormitate pagube mari, pentru aceea, pentru că regimul denușesce numai oficianți de naționalitate maghiară, punând mai mult pond pe limba ungurească, decât pe aceea ca oficiantul se cunoască limba poporului.

„Când ve am enumerat acestea fraților, nu am voit altceva, decât se ve dovedesc, că articolul despre îndreptățirea naționalităților, deși este sancționat de Majestatea sa, totuși nu se observă. Oare ce însemnează aceasta, că regimul nu respectează nu ține legile sancționate? Cum mai putem avea noi încredere într'un regim, care aplică asupra noastră numai greutățile impuse prin legi dar nu și aceea ce este în favoarea noastră!

„În urma eschiderei din oficii sântem eschiși și din reprezentanța țerei și a municipielor, fiindcă de o parte oficianții respectivi nu observează legea, ear de altă parte legea electorală într'atâta e de mesteșugită și nefavoritoare pentru noi, încât după împărțirea nedreaptă a cercurilor electorale 3000 de unguri aleg câte un deputat, pe când românii 40—50 mii de suflete abia ar putea alege un deputat.

„Toate acestea ne dau destulă dovadă, că regimul nu este sincer față cu națiunea noastră, ba putem dice că ne asupresce, din care causă încrederea noastră scade din zi în zi. Așa, deși la aparență legile se ved drept și liberale, în faptă însă nouă ni se întemplă cele mai mari neîndreptățiri.

„Acestea și multe alte având în vedere națiunea română în conferența sa dela 1881 au decis a observa o stare pasivă față cu dieta din Pesta. Urmarea au fost, că s'au ridicat toate foile maghiare în contra noastră îngrădindu-ne cu încriminări și calumnii, pe care însă jurnalistica noastră română,

pe cât este ea de modestă, au sciut cu demnitate și energie a respinge acelea încriminări și calumnii și tot odată a nutrit simțul de dreptate și literbertate în inimile nepătate a fiilor națiunii — pentru aceea, cred, că voi înțimpina numai plăcerea Dvoastră, când vă rog să primiți și adausul meu la propunerea Dui antevorbitoru, pe care rog pe unul dintre Dnii notari al cetii“.

În fine discursul domnului Papiu, prin care s'a încheiat conferența:

„Fraților! După ce am terminat lucrarea noastră și după ce am luat hotărârea acum cunoscută tuturor urmează ca se ne despărțim din acest loc, înainte de a ne despărți fraților, nu pot se nu vemulțămesc pentru osteneala ce v'am făcut, dar și mai mult pentru purtarea ce ați dovedit sub întreg decursul adunării. Streinul carele numai din auzire, cunoasce pe poporul român, deacă din întemplare ar fi fost de față în adunarea noastră îndată ar fi sciut, că se află în sinul poporului român, blând și serios. Vă mulțămesc încă odată pentru această purtare deamă prin care străinilor le-ați arătat, că poporul român este destul de serios și scie se însufle respectul cuvenit, ear' nouă ne ați făcut o adevărată bucurie și mângăere sufletească. Vă mulțămesc în urmă că nu ați cruțat nici osteneala nici spese, ci preste așteptarea noastră ați venit aici chiar dela marginile cele mai depărtate ale comitatului; Dumneșu vă ducă în pace la casele voastre și se ve țină spre bucuria și fericirea scumpelor voastre familii; cu acestea declar adunarea prezentă de încheiată. (Se trăiască! entusiastice.)“

Sânt patru luni de când conferența a avut loc. De atunci s'a desbătut proiectul care a causat conferența în ambele case ale dietei, s'a sancționat și a devenit lege; liniscea însă nu s'a turburat nicăiri și nici în comitatul nostru. Nu s'a turburat pentru că nu o a turburat nimenea; căci a discuta un proiect de lege, a se provoca la momente istorice într'un discurs nu este agitațiune. Agitațiune s'ar pute numi urmărirea acestor doi domni, căci prin ea spiritele dela firea lor liniscite se agitează, dovedind aievea cât de puțină garanție dau legile de într'uniri într'o țeară constituțională cum este statul unguresc.

O descoperire interesantă.

(Un transilvănean în Tiflis — O biblie georgiană dela 1710 tipărită de tipografi români.)

Domnule Redactor! O scrisoare ce primii în zilele acestea, prin binevoitorul intermediu a legațiunii franceze de aici, dela dl Frederik Bayern, archeolog și naturalist din Tiflis în Transcaucasia, îmi comunică o descoperire interesantă pentru noi românii, descoperire făcută acum câți va ani în Colchida de către eminentul archeolog rus, dl Bakradzê. Este vorba de prima Biblie tipărită în limba și cu caractere georgiane în anul 1710 în Tiflis; ei bine, această biblie este tipărită de un român, anume Mihail Stefan, care a lăsat în Biblia chiar ce a tipărit un *suvenir nesters al existenței sale prin următoarele versuri tipărite în limba rumânească*, însă cu caractere georgiane.

Eată aceste versuri:

„Precum cei străini doresc moșia sa să-și vază
„Când sânt în altă țeară de nu pot să șează,
„Și ca cei ce's pe mare, bătuți de furtună
„Și roagă pe Dumneșu de linisce bună,
„Așa și tipografi două cărți sfârșiră
„Laudă neîncetată dau și mulțămiră.

Creș că nu poate fi fără interes pentru cetitorii Dv. a reproduce aici scrisoarea dlui Bayern menționată mai sus.

Tiflis (26 Maiu 7 Iunie 1883.)

„Amicul meu, Domnul consilier de stat Dimitrie „Bakradzê, archeolog și vice-președinte al societății archeologice din Tiflis, într'o excursiune archeologică întreprinsă în Colchida pentru a studia manuscriptele georgiane care „se serve la istoria eclesiastică a popoarelor georgiane în „Imerthia, descoperi o veche biblie georgiană, care, după „dănsul, este prima carte tipărită în limba și „cu litere georgiane.

„Marele interes al acestui antic document, este deosebit „perirea făcută, că introducerea tipografiei în Georgia se „datorește unui străin, care se dovedesce a fi fost „un Român.

„Această biblie a fost descoperită de dl Bakradzê în „orașul Kutais în Imerthia, dar ea a fost tipărită la Tiflis „în anul 1710 de către Românul Mihail, fiul lui Stefan, și „după cum se pare fu de preot (?). El a lăsat un *suvenir* „tipărit chiar în Biblie, de existența sa, în nisce versuri im- „primare în limba românească, dar cu litere georgiane.

„Domnul Bakradzê mă rugă să-i traduc aceste versuri; dar eu având părăsit București dela 1845, și ne mai având „aici ocaziune a vorbi românește, nu putui, și deci rugai

„pe sora-mea, Luisa Bacalovitz, născută Bayern, să le tra- „ducă, de oare ce dînsa n'a venit în Tiflis decât în 1873 „și prin urmare nu a uitat încă de tot limba Românească; sora-mea însă cunoasce limba românească modernă, care di- „feră mult de limba cea veche și deci mie teamă ca tra- „ducerea să nu fie bine făcută; de aceea vă rog să-mi tri- „miteți traducerea esactă ca se pot corige în cartea Dlui „Bakradzê. Sciind că această de scoperirea amicului meu va „interesa pe toți Românii, profit de ocaziunea ce se pre- „sentă cu plecarea amabilului nostru Consul al republicei „franceze Tiflis, în care merge în România să facă o călătorie de „plăcere, spre a'l ruga să înmăneze onor. Societăți geogra- „fice din București, un pachet cuprinzând mai multe cărți „și broșuri destinate acelei on. societăți.

„Veți găsi pe paginile 6 și 7 din cartea dlui Bakradzê „versurile în cestiune cât și traducerea făcută de sora-mea.

„Pentru mine personal această descoperire are un in- „teres; mai întâiu acela de a cunoasce epoca întroducerii „imprimării în Georgia și al doilea ca introducătorul artei „tipografice în Georgia a fost un compatriot, ca se dice așa, „al meu, căci eu însuși sânt Transilvănean, care dela vâr- „stă de 15 ani am locuit în București, unde mi-am și fă- „cut studiile, care îmi dede ideea de a-mi întoarce privirile „spre Orient. În anul 1845 plecai deci la Odesă, unde „vederea Mării-Negre aprinse în mine nouă dorințe, și mă „dedei cu tot studiul științelor naturale; la 1849 mă îm- „barcai pentru Caucaz unde mă stabili și unde trăiesc și „astăzi. Cunoasc acum Caucazul în toate unghiurile sale, „atât ca Geolog și naturalist cât și ca archeolog, istoric și „geograf.

„Așa dar un Român imprimăria georgiană în Cau- „cas și un Ardelean (Saxon) fiind din București, formă baza „museului de aici, introduse archeologia, eu făcui primul „pas pentru într'unirea congresului archeologic, în fine eu „sill pe învătății Europei să-și întoarcă privirile asupra geo- „grafiei antice a Caucasului, cea mai clasică din lume, dar „totodată și cea mai necunoscută.....

Frideric Bayern,
naturalist și archeolog la Tiflis.

Eacă, domnule redactor, o descoperire, care de sigur, cum dice d. Bayern. va interesa pe toți Românii. Sânt acum 173 de ani, un Român pătrunse până în Transcaucasia, studiă limba georgiană și tipări în limba și cu caracterele georgiane întâia carte: Biblia. — De unde a fost acest Mihail Ștefan? Fost-a el singur sau mai mulți; cum lasă a se înțelege versul: „Așa și tipografi două cărți sfârșiră“ și care se fi fost această a doua carte? Prin ce împregiurări ajunse el tocmai la Tiflis? Eată nisce întrebări, cari merită o cercetare mai amăruntă. Eu, din parte mi, mulțămind dîului Bayern pentru această interesantă comunicare, l'am rugat a-mi da mai multe amănunte în această privință. Creș că academia noastră ar trebui să întreprindă o campanie serioasă spre ași procura originala Biblie tipărită de Mihail Ștefan în 1710 la Tiflis, și care astăzi se află în muzeul arhidologic din Tiflis, sau cel puțin o reproducție fidelă după dînsa.

În viitorul Nr. al „Bulentiului Societății Geografice,“ voi reproduce versetele de mai sus în original, adică cu caractere georgiane, și sper până atunci să pot primi dela dl Bayern mai multe amănunte asupra acestui Mihail Ștefan.

Primiți, domnule redactor, asigurarea stimei mele.

George I. Lahovari,

secretar general al societății Geografice române
București, Iunie 1883.

„Timpul.“

Varietăți.

* (Himen.) Dl Dr. A. Balint, fizic montan în Roșia montană și dra Constanța Tobias vor serba cununile dlor sale astăzi la 10 oare a. m. în biserică gr. cat. de aici.

* (Anunțiu!) Adunarea gen. a despărțământului XII în Dej al asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român se va ținea la 12 August st. n. a. c. în comuna Băcșleșan, la care spre a lua parte se invită toți membrii și partinitorii acestei instituțiuni salutare, cari au a se înșinua la președintele comitetului de primire d: Georgiu Tecariu, protopop gr. cat. în Băcșleșan.

Din ședința sub comitetului.

Dej la 7 Iuliu 1883.

Gavriil Manu,
director.

Petru Mureșean.
secretariu.

* Pătrunși de generozitatea Dlui I. M. Riurean, director al școlii „Mateiu Basarab“ din București, carele a donat 10 esemplare din opul DSale intitulat: „Ajunul Nascării Domnului“ („din biblioteca de lectură pentru tinerime de ambe-sexe“), dintre cari unul pentru biblioteca școlii, iar 9 esemplare pentru a se distribuie elevilor binemeritați — prin on. „Comitet al Asociațiunii române pentru literatura română și cultura poporului român“, care asemenea

a trimis bibliotecii scolare un „catalog al cărților aflătoare în biblioteca „Asociațiunii tranne etc.“, și care totdeauna la astfel de ocazii și are privirile ațintite la înmulțirea bibliotecii noastre și înaintarea tinerimei scolare.

Asemenea D. D. prof. seminarial D. Comșa, ce avu bunăvoință de câtevaori a cerceta grădina de pomăriț a scoalei, și convingându-se de progresul făcut în nobilitatea pomilor în primăvara anului c. a donat din speciile de care dispune DSa de meri cireși, nuci, vițe de vie, aluni de Anglia, frăgari vreo 14 bucăți, precum și mai multe specii de flori, ce contribuie mult la ornamentul grădinei scolare; — Corpul învețătoresc exprimă cea mai profundă mulțumită publică.

Din ședința corpului învețătoresc ținută în Reșinari la 5. Iuliu, 1883. st. n.

Coman Hămbășan m. p., director și preș. conf. Nic M. Todoran m. p., învețător și notar conf.

* (Atentaturi) se anunță din Belgrad și din Dresda. În Serbia și mai cu seamă în cetatea Valievo mai mulți cetățeni de frunte a fost acușați, că ar fi făcut atentaturi contra regelui Milan. Dela Dresda asemenea vine scirea, că nenorocirea cea înfricoșată care s'a întâmplat regelui Albert în Milan ar fi fapta unui om rău și ar fi îndreptată în contra vieții regelui. Regele a plecat în 4 Iulie într'o vizitațiune. Regele a vizitat în Reichenberg mai multe colonii industriale după aceea a mers cu trăsura la Milan unde a vădut stabilimentul (fabrica în care se spală lână) lui Georgi presidentul camerei comerciale (fiul unui exministru). În fabrică este o mașină cu care se sue în toate etagiurile de jos în sus materialul crud, și de acolo se scoară jos fabricatele. Câte odată se sue în etagiuri și oameni cu mașina. Mașina poartă o greutate de 200 măji.

Când regele dimpreună cu cei 8 cari'l însoțeau, sa suit în mașină se seridice din etagiul prim în al doilea, mașina s'a slobođit în jos cu iuțeală moderată. Până aci nu sa întâmplat nimănui nici un rău, însă în acel moment contra pondul care era sus, din cauză necunoscută până acuma, a cădut jos și îndată a omorît pe Dr. Hübel presidentul districtului. Ear directorului fabricei Blad ia rupt o mână în două.

Atunci regele s'a întors la Dresda. Unii așa cred că lucrătorii socialiști din fabrică au stricat mașina cu scop de a omorî pe regele.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Pertractarea se începe cu ascultarea judei Coloman Peczely. Presidentul arată înainte de a trece la ascultare, că tribunalul a dispus să nu mai păzească poliția casa lui Grossmann.

Apărătorul Dr. Friedmann: Atrag de nou atențiunea asupra impregiurării, că judele investigător Bary se află în sală. Aceasta nu se poate permite de oare-ce se poate ivi necesitatea, să fie ascultat ca martor.

Procurorul: Mă ved îndemnat a repeta propunerea ce o am făcut eri, de a fi ascultat și judele cercetător Bary. S'a ivit necesitatea a se asculta Bary referitoriu la întrebarea: ăisa Moriș Scharf, că-l va omorî tatăl său la casa când va depune ceva.

Tribunalul se retrage spre a se consulta în punctul acesta. După redeschiderea ședinței enunță presidentul, că Bary nu poate fi admis la depunere.

Procurorul însinuă protest contra acestuidecis.

Se continuă depunerea judei Peczely.

Pres. Cum de protocoalele sunt subscribe de DTa, fără a le fi scris însuși? — Peczely: De-oare-ce am fost de față când s'au compus. — Procurorul: DTa ai ascultat pe băiat? — Martorul: Nu, el s'a însinuat de bună voie. — Procurorul: DTa însă l'ai întrebat? — Martorul: Da. — Procurorul: Prin urmare l'ai ascultat? — Martorul: Fiind pe atuci bolnav nu-mi mai aduc de toate bine aminte. — Procurorul: Aceasta nu e adevărat; în epistola DTale către judele investigător nu stă nimica de boală. Înalt tribunal trebuie se mai adaug, că martorul acesta a fost deja pedepsit. — Dr. Eötvös (cătră martor) Schițează întâmplarea. — Martorul: O am istorisit eri de două-ori, nu o mai pot istorisi. (Aplause vii din partea publicului.) — Dr. Eötvös: Mă rog de president să silească pe martor a răspunde. — Martorul Peczely: Nu răspund. Presedintele: Nu e îndatorat a răspunde de două-ori. Dr. Eötvös: Am a pune martorului o singură întrebare: DTa ești acel Coloman Peczely, carele a fost condamnat la 15 ani închisoare pentru omor? — Martorul: La întrebarea aceasta nu răspund; e obrăznicie a pune martorului astfel de întrebare. (Aplause în public.) — Pres. Actele nu vorbesc nimic despre aceasta. — Dr. Eötvös: Me rog să se cetească la încheierea ședinței sentința respectivă; cuvântul vătămător, de care s'a folosit martorul, nu me vătămă pe mine ci pe tribunal. Presidentul va sci, sper eu, susține reputațiunea tribunalului. (Cătră martor); Unde ai fost în 21 și în 22 Maiu? — Martorul Peczely: N'am fost acasă. — Dr. Eötvös: La ăia aceasta ai scris însă ca martor protocoalele? Sau că ți-e falsă depunerea s'au apoi ți-e falsă subscrierea? — Martorul: Se poate se fi scris protocoalele din nebăgare de samă Dr. Eötvös: Constat, că aceasta e transgresiune în oficiu. De martor, când ai primit depunerea lui Moriș Scharf? — Martorul: Lipsesce datul în protocolul prim. — Dr. Eötvös: Ca amplotat ai trebui se scii ăia și ora cu precisiune.

Martorul următor e comisariul de siguranță Recsky. Depunerea acestuia samănă mai întru toate cu judei Peczely. — Apărătorul Dr. Székely: Cine a deșteptat pe Moriș la sosirea judei investigător? — Martorul: Eu. Székely: Peczely ăice, că densus ar fi deșteptat pe băiatul? Martorul: Și aceasta se poate; numi mai aduc bine aminte de toate amenunțele. — Apărătorul Dr. Funtak: Ai spus copilului, că n'are lipsă se depună contra tatălui seu? — Martorul: Eam spus; el însă a depus totul, după ce a exclamat: „De voi depune, mă omoară tata!“ Eu cred, că acestea i-au fost cuvintele. — Dr. Funtak: Moriș însă depune, că ar fi fost amenințat cu închisoare pe viață? — Martorul: Se poate. — Apărătorul Dr. Friedmann: După lege nu i-ar fi permis lui Peczely a lua protocoale în forma aceasta. E bătător la ochi și aceea că Peczely, care suferă de migrenă, se iee protocol. — Peczely: Eu lucru totdeauna, chiar și atunci, când sufer de boala aceasta cronică. — Eötvös: Numai o întrebare: Ce poate fi cauza, că Bary, cu toată încusința sa în afaceri de acestea, n'a putut veni la nici un rezultat cu Moriș, pe când Peczely l'a adus momentan la depunere. — Martorul Recsky: Nu sciu; doară nu vei crede, că Moriș ar fi fost torturat. — Dr. Eötvös: Întrebarea aceasta n'am pus-o.

Pertractarea se suspinde pe 1/2 de oară. După redeschiderea ședinței ia cuvântul comisariul de siguranță Recski: Dr. Friedmann a ăis, ca se-mi creadă depunerea cine va vrea; îl rog să se revoace

ăisa aceasta, căci ea însemnează învinuirea unei depuneri false. Presidentul caută a aplană lucrul.

Să continuă ascultarea martorilor.

Martora Iosefa Árvai a stat în serviciu la Reczky înainte de venirea lui Moriș Scharf. Serviciul l'a părăsit din motivul, că muierea lui Reczky o ar fi bătut. Depune a fi ađit povestindu-i-se unei evreice despre torturarea lui Moriș. Pandurul Bakó ar fi mai omorît pe servitoarea, care a spus evreicei astfel de lucruri. — Martorul Janek, cocier, a servit 1 an la Reczky.

El a ađit pe fereastră, cât de aspru a decurs ascultarea lui Moriș. La fereastră s'a dus din curiositate de a sci, ce depune băiatul de evreu. — Pres D-le Reczky, ce reflecteți la acestea? — Martorul Reczky: Cocierul acesta nu mi-a fost nici când servitor.

E martor mincinos. În grădină n'a putut ađi nimic. (Arătând spre Peczely): Fosta în odaie bărbatul acesta? A scris el la masă? — Martorul Janek: N'a fost de față. — Martorul Peczky: E adevărat, că a fost sgomot în grădină. Eu am eșit afară și am alungat pe cei ce făceau sgomot. A ceea ce a depus însă cocierul, e fals.

Urmează martora Maria Lesko. Pe martora o au adus ca martoră evreii, de oare-ce ea a spus preste tot locul ce a vădut. A vădut pe fereastră cum a terturat Reczky împreună cu alți domni pe Moriș, pentru ca să-l poată aduce la depunere. Aceasta s'a întâmplat cam pe la međul nopții — Reczky, întrebat că ce reflectează la depunerea martorei, ăice (arătând spre Janek și Lesko): „Ambii sunt înarturii mincinoase“.

Martora următoare, Sara Szilagyi, a fost asemenea servitoare la Reczky; dănsa a ađit dela servitori, că pe Moriș n'a bătut nimenea. — Pres. ăi-a povestit alui Lesko ceva despre întâmplarea de noapte? — Martora: Nu nu mi a povestit nimenea nimic; atăta sciu, că pe Moriș nu l'a bătut nimenea. — Pres. Venit-a mai târđiu o evreică la Reczky și căpătat-a alui Lesko bătaia, pentru că a povestit evreicei despre ascultare? — Martora: Da. — Pres. (cătră Lesko:) Vorbite-ai vre odată în culină despre întâmplarea aceasta? — Martora Lesko: Am vorbit odată cu alui Szilagyi.

— Szilagyi: Mie nu mi a spus nimenea nimic. Martorul Iosif Klein, care nu scie spune și depune nimic înainte judei investigător vrea să scie acum amănunte despre șechteri. Înaintea judei investigător n'a scit răspunde de oare-ce au fost rău puse întrebările.

Absentând unii dintre martori se încheie ședința. (Va urma.)

Loterie.

Mercuri în 29 Iunie 1883.

Sibiu: 18 12 21 54 57

Bursa de Viena și Pesta.

Din 10 Iulie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.—	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.75	88.80
Renta ung. de hărtie	87.15	87.10
Imprumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.60	91.50
II emisiune de obligațiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.50	114.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	837.—	835.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	297.—	295.—
Acțiuni de credit austr.	295.25	295.—
Argent	—	—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—	100.30
Galbin	5.65	5.66
Napoleon	9.49 1/2	9.49
100 marce nemșeci	58.50	58.45

Nr. 438. 1883.

[436] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi la scoalele grănițarești din comitatul Făgărașului, și adecă:

1. La scoala cu 2 învețători din Voila, una învețătoresă pentru clasa de fete cu salariu anual de 300 fl. v. a.

2. La scoala cu 3 învețători din Vaida-rece una învețătoresă pentru clasa de fete cu salariu anual de 240 fl. v. a. care în al II-lea semestru se va pute sporî până la 300 fl. v. a.

Cu ambe stațiunile mai este împreunat quartir liber în edificiul scoalei și lemnele trebuincioase de foc, în fine dreptul de pensiune, după cum prescrie legea relativă, din fondul de pensiune docentale grănițareșc.

Limba de propunere e cea română, învețătoresă nu se va ocupa cu copilele începătoare, ci numai cu acelea, cari deja au trecut preste greutățile

de scris, cetit și de a computa, și al căror număr nu va trece preste 30.

Petentele la aceste posturi se și subștearnă petițiunile provădute cu diplome de calificațiune și alte documente necesare până la 10 August n. anul curent la:

„Comitetul administrativ de fondul scolastic al fostilor grănițeri din regimentul I. român la Sibiu.“

Nr. 158.

[433] 3—3

CONCURS.

Încuviințându-se prin venerabilul ordin consistorial din 12 Maiu 1883. Nr. 1173. B. aședarea unui capelan în parochia de clasa a II. din comuna Vingard lângă neputinciosul paroch de aici, se escrie pentru ocuparea numitului post concurs cu termin de 30 de ăile dela prima publicare.

Emolumentele capelanali sunt 300 fl. din venitele parochiale de 600 fl. v. a.

Aspiranții la postul acesta de capelan au ași adresa suplicile înzestrate în regulă cu toate documentele recerute de statutul organic și regulamentul congresual din anul 1878 oficiului protopresbiteral subsemnat.

Sebeș în 3 Iunie 1883.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

În conțelegere cu comitetul parochial.

Ioan Tipeiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 150 prot.

[437] 1—3

CONCURS.

La scoala elementară-capitală gr or. română din Orăștia se deschide concurs pentru trei posturi de învețători cu salariu anual de câte 300 fl., care se solvesce în rate lunari anticipative, quartir și 3 stângini de lemne pentru încăldirea scoalei.

Unul dintre învețători se va alege și întări de director contorm §. 69 din normativul scolar; acesta pentru agendele direcționali va primi un adaos de 150 fl. pe lângă salariul anual.

Învețătorii, care va fi calificat a propune cântările corale după note și va forma un cor, va primi pentru aceasta deosebit o remunerațiune anuală de 100 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au ași așterne petițiunile lor instruite după prescripțiile vigente până la 29 Iulie vechiu a. c. comitetului parochial din Orăștia. Alegerea se va ține la 31 Iulie vechiu a. c. și ar fi de dorit, ca învețătorii deveniți aleși să fie în stare a conduce cântările și în strană, fiindcă se pune deosebit pond pe cântările bisericesci.

Orăștia la 22 Iunie 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial. Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orăștiei.